

Apstraktni pointilizam

Janković, Ena

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Academy of Arts Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:134:638385>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU
ODSJEK ZA LIKOVNU UMJETNOST
STUDIJ LIKOVNE KULTURE

ENA JANKOVIĆ

APSTRAKTNI POINTILIZAM

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Doc. art. Hrvoje Duvnjak

Sumentor:

Miran Blažek, asistent

Osijek, 2016.

SADRŽAJ

UVOD.....	3
Opis rada.....	4
Apstraktni ekspresionizam.....	5
Značenje boje.....	7
Zašto ovaj način rada?.....	8
Opis ideje i djela.....	10
Postupak izrade završnog rada.....	11
ZAKLJUČAK.....	12
LITERATURA.....	13
Slika završnog rada.....	14

UVOD

Istraživanjem razvoja europskog i američkog apstraktnog slikarstva u različitim stilovima moderne umjetnosti u razdoblju 20. stoljeća, upoznala sam se s radom brojnih ekspresionističkih umjetnika čiji je apstraktni izraz bio blizak mom praktičnom dijelu radnje. Napuštanjem pojavnosti i pretvaranje likovnih elemenata u čistu ekspresiju umjetnikovih unutarnjih osjećanja, energije i ritmova posebno me zanimalo korištenje boje kao proces točkanja na pointilistički način u svrhu takve ekspresije. Pristup koji koristim u slikarstvu je na neki način eksperimentiranje i spajanje nespojivog tako što povezujem dva termina, pointilizam i ekspresionizam – preciznost i akciju. Htjela sam istražiti i prepustiti se u nešto novo za mene i iskusiti ekspresivnost u imaginarnom obliku gdje se vlastita energija ujedinjuje s idejom i akcijom koja se događa na površini za slikanje.

U radu kako sam navela povezujem dva pojma ekspresionizam i pointilizam što znači da u istom trenutku spajam jedan simbol, a to je točka koja postaje krvotok slike, odnosno njezin rukopis koji u kratkom vremenskom roku bilježi bit proživljenih zbivanja u mom unutarnjem svijetu.

Točka je osnovni element vizualne gramatike, ona je apstraktan objekt koji ne može fizički postojati. Ne možemo ju vidjeti i osjetiti i svakim pokušajem da ju nacrtamo ili napišemo završava nekom površinom, ma koliko ona mala bila. Točka je simbol bez površine kojoj u svom radu dajem prostor i želim da izađe izvan platna.

Kad napravimo takvu oznaku, koja pokazuje mjesto gdje se točka nalazi, mi takav vizualni element doživljavamo kao točku. Takvo mjesto snažno privlači pogled. Gledajući točku u mom radu ona ne označava kraj nego početak nečeg novog i stvaranje viđenje svijeta iz moga kuta.

OPIS RADA

Svoj završni rad odlučila sam ispuniti bojama jer kroz boju mogu izraziti stanje svoga duha, emocije, trenutno stanje i zbrku, ideje, maštanja, te stvari i događaje iz djetinjstva ili nekog određenog trenutka u životu koji je na mene ostavio dojam. U ovom radu htjela sam se maknuti od dosadašnjeg slikanja i crtanja koji su bili bazirani na aktovima i portretima, te sam odlučila krenuti u nešto novo, istražiti i igrati se potezima izraženima u debelom nanosu boje koja nastaje energičnim točkanjem po površini platna ili u ovom slučaju drvene ploče.

Sliku sam napravila u jednom snažnom izljevu kreativne energije, te u duhu apstraktnog slikarstva posve zanemarujući pri tome realnost, te sam se fokusirala samo na svoj unutarnji osjećaj i čistu ideju prožetu mojim osobnim ekspresijama, ritmovima i energijama. Slika je tako postala odraz mog unutarnjeg svijeta, svojevrsan „uron“ u nešto novo te eksperimentiranje sa tehnikom i materijalom kao podlogom za rad.

Postepeno sam spontano razvijala svoj osobni rukopis i tako otišla korak dalje u pročišćavanju svojih ideja i fokusiranju na samu energetsku bit slikarstva.

U teorijskom dijelu svoga rada odlučila sam se stoga posvetiti istraživanju europskog i američkog apstraktnog slikarstva i vremenskog okvira u kojemu je ono nastajalo.

APSTRAKTNI EKSPRESIONIZAM

Apstraktni ekspresionizam je slikarski pravac koji se razvio u New Yorku sredinom četrdesetih godina 20. stoljeća. Taj pokret još nazivaju i slikarstvom akcije (actionpainting) i „newyorška škola“, te je to ujedno i prvi umjetnički pravac koji je nastao na američkom tlu.

Karakteristike apstraktnog ekspresionizma obuhvaćaju izražavanje emocija putem bespredmetnih i proizvoljnih oblika, linija, boja i tekstura, koje se nanose na platna velikih dimenzija u gestualnom pokretu četke i kista. Efekti na slici izazivaju se čak i slobodnim špricanjem i izlivanjem boje na platno, te nanošenjem gustih namaza uz pomoć špantle, s kojom se može i odstranjivati boja s platna, te se tako tvore zanimljivi reljefi. Kao i u klasičnom predratnom njemačkom ekspresionizmu, često se koriste žarke i primarne boje koje se suprotstavljaju u moćnim kontrastima.

Na slikama se osjete pokreti i ritam linija, boja i struktura u prividno nekontroliranim izljevima energije, koji tako odražavaju unutrašnji svijet umjetnika, njegove emocije i raspoloženja, borbe i traženja, gdje se iz energetskega kaosa u serijama slika postepeno stvara jedna nova dinamična realnost.

Apstraktni ekspresionizam održao se na umjetničkoj sceni sve do pojave Pop arta šezdesetih godina 20. stoljeća.

Kada govorim o apstraktnom, odnosno akcijskom slikarstvu prvi u redu je Jackson Pollock koji mi je i sam bio inspiracija. Prema Pollocku umjetnost postaje aktivnost koja uključuje čitavo čovjekovo biće. Kako bi on rekao: *"Svaki dobar umjetnik slika ono što on sam jeste"*.

Apstraktna slika nije apstraktna, ona nema početak ni kraj nego se suprotstavlja svakom pojedincu koji sam za sebe ima svoje mišljenje i viđenje slike. Pollock se 1936. upoznao s upotrebom tekućih boja te počinje slikati na platnima koja su bila položena na tlo, na način da je po njima kapao tekuće boje. Ta tehnika kasnije je nazvana "driptechnique" – tehnika kapanja. U slikanju se koristio tvrdim kistovima, špahtlama i ponekad injekcijskim špricama. Njegova tehnika ulijevanja, kapanja i špricanja boje doprinijela je razvoju novog pojma – akcijsko slikarstvo (actionpainting).

Isto tako uz svoj rad mogla bih povezati i još jednog umjetnika iranskog podrijetla YZ Kamia i njegove apstraktne kupole s arhitektonskim elementima. Umjetnik je godinama eksperimentirao s različitim materijalima, a najviše me se dojmila serija „Dome“ slika, a za koje je kao inspiracija poslužila tradicionalna islamska arhitektura kupola. Poveznica između njega i mene bio bi konkretno rad na podlozi koja nije obično platno nego jednostavan građevinski materijal, zanimljivih brazdi i izbočina koji može poslužiti za slikarsku intervenciju.

ZNAČENJE BOJE

Boje su oduvijek služile za predstavljanje tradicionalne, kulturne, vjerske ili osjećaje fizičke i psihičke simbolike. Ponekad bez i jedne riječi uz samo jednu boju, možemo opisati neki događaj, emociju ili raspoloženje.

Određene boje mogu značiti različite stvari, međutim one kao boje, same po sebi ne znače ništa, već smo im mi kao autori udahnuili život i kulturološki dodijelili značenja. Boje su osjetilni doživljaj koji nastaje kada svjetlost karakterističnog spektra pobudi reflekse u mrežnici oka.

Crvena boja glavna je i opisna boja moga rada. Ona privlači pozornost, usmjerava promatračev pogled prema unutrašnjosti slike i ostaje urezana u sjećanje. Svaki ju pojedinac individualno doživljava. Ona je vrlo emocionalno intenzivna, ubrzava disanje i ima vrlo visoku stopu vidljivosti stoga je zato u prvom planu.

ZAŠTO OVAJ NAČIN RADA?

Ovaj rad je za mene jedna vrsta emotivne veze.

U početku svoga studija slikala sam figurativno, zatim me je kroz neko vrijeme privukla igra boja i proučavanje boje kao medija, odnosno gledanje na boju na sasvim drugi način, tako da ona ne bude samo boja nego da bude opipljiva i živahna, što sam postigla svojim točkanjem jer sam na taj način i točki u isto vrijeme pružila mogućnost iskakanja iz svog začaranog i zakonitog kruga. Što sam se više bavila tom tehnikom u slikarstvu, figura se gubila i prepustila sam se samo osjećajima koji su me energično vodili.

Prostor se sastoji od punog i praznog, ali u slici praznina ne postoji. Toj „praznini“, koja je u slikarstvu punoća prepuštam sebe, svaki svoj bijes, ljutnju, sreću, veselje, ljubav.

Slika me zanima kao površina, kao mjesto na kojemu slažem svoje poteze kista, upotpunjujem prazninu na platnu i oživljavam svaki djelić slike.

Svaka je ploha dinamično oživljeno polje tonova i ritmički poslaganih raznobojnih točkica/flekica.

Plošnost zadobiva svoju dubinu, iluziju prostora isključivo jakim koloritom i ispreplitanjem tonova, pulsiranjem toplih i hladnih pigmenata svedenih na čestice energije.

Prikaz je to moje svakodnevice i snova vezanih za moj život.

U ovoj slici nije samo točkanje na podlozi nego uključuje i kapanja boje, lupanja sa žicom, prskanje, udaranje spužvicom, ali najviše dominiraju točkice koje precizno slažem jednu na drugu poigravajući se s njihovim volumenom. One popunjavaju rupe u prostoru i mame čovjeka na dodir zbog svog izlaska na površinu. Zbog toga povezujem pointilizam s ekspresionizmom na svome radu jer je pointilizam puno kontroliraniji i organiziraniji od ekspresionizma koji je žestok, ali smislen isto kao i pointilizam, jer sve se događa s namjerom, ništa nije slučajno baš kao i točka na završetku rečenice.

Apstraktno slikarstvo predstavlja jednu fazu u razvoju umjetničkog doživljavanja realnosti, gdje se centar pažnje privremeno povlači iz vanjskog svijeta prema unutarnjem, a boja i linija prestaju biti opisna sredstva za realnost i postaje smjer za izražavanje unutarnjih, duhovnih i emocionalnih strujanja.

Tako i u slikarstvu apstraktnog izraza postoji "manje je više", što znači da postepenom redukcijom oblika iz pojavne realnosti umjetnik postaje sve bliži unutarnjim duhovnim ritmovima svog stvaralačkog nadahnuća.

Kao što to opisuje Vasilij Kandinski:

*"U jednostavnom, izvana nemotiviranom kretanju leži neizmjereno blago puno mogućnosti. Do takvih slučajeva osobito se lako dolazi ako se duboko zađe u apstraktne misli. One odvajaju čovjeka od svakodnevne, praktične, svrhovite žurbe. Stoga je promatranje tih jednostavnih kretanja i moguće izvan praktičnog kruga. Ali čim se sjetimo da se na našim putovima ne smije dogoditi ništa zagonetno, trenutačno se gubi interes za kretanje: praktični smisao kretanja gasi njegov apstraktni smisao."*¹

¹KANDINSKI, Vasilij: O duhovnom u umjetnosti, zbirka Duh apstrakcije. Zagreb : Institut za povijest umjetnosti, 1999.

OPIS IDEJE I DJELA

Ena Janković „Apstraktni pointilizam“ 2016.

Akril i na ploči, 2x 1820x600x9mm

Tehnika poznata kao "kapanje" (po uzoru na Pollocka), u mom slučaju je nanošenje kistom debeli sloj različitih boja na pointilistički način (točkanjem) gdje gusto slojevite točke, tj. fleke stvaraju estetski kaos igrajući se stapanjem boja. Za razliku od Pollocka, moj pristup slikanju tj. kontakt kista i boje je precizniji nego njegov, no svaka nova točka stvara novu putanju i smjer postavljanja iduće točke.

Tema ovog rada bila bi komunikacija trenutnog emocionalnog stanje koja stvara zbrku ili već ovisno o raspoloženju, sklad na platnu. Vlastiti rad je izraz umjetnikove percepcije likovnog izričaja, odnosno moje percepcije koju želim prenijeti na promatrača. Gledatelju predstavljam sebe kroz svoj rad. Sama ideja istraživanja i eksperimentiranja razvila se iz predavanja profesora koji su u meni pobudili želju za otkrivanjem nečeg novog za mene. Rad se sastoji od raznobojnih točkica, flekica različitih veličina, prikazana je igra boja i ispreplitanje tonova. U samoj unutrašnjosti nalazi se žarka crvena boja koja šalje izvor svjetla sa sićušnim žutim točkicama koje simboliziraju svjetlost, time daju ravnotežu radu, te omogućuju oku smjer kretanja i smisao stapanja flekica koje zajedničkom vibracijom svakom promatraču daju zaseban doživljaj boje, traže pogled gledatelja i pobuđuju asocijacije (bomboni, djetinjstvo, svemir, piksel, itd.)

Sama točka je gramatički znak i odražava pravilan oblik te i samo značenje termina točke koja predstavlja kraj, što je u mom slučaju apsolutna suprotnost, već svaka nova točka započinje svoju priču..

Slika je zapis automatizirane kretnje, intervencije koju proizvodi umjetnik, a on to može činiti kistom, prolijevanjem boje iz kantice ili prskanjem, pri čemu nastaje neobuzdan, spontani trag, a središte slike se gubi i ona curi ravnomjerno preko svojih rubova na sve strane.

POSTUPAK IZRADE ZAVRŠNOG RADA

Završni rad je zamišljen kao dva rada koji zajedno stoje i tvore jednu sliku.

Podloge su dvije drvene OSB ploče jednakih dimenzija, pravokutnog oblika.

Prije nego što sam krenula raditi na svom radu, najprije sam dobro pripremila podlogu tako što sam ju premazala bijelom akrilnom bojom. Nakon što su obje ploče prebojane, slijedio je nanos zlatne, prljavo bijele i oker boje na podlogu. To sam činila tako što sam se koristila različitim tehnikama, od špricanja akrilne boje kroz pumpicu, direktnog nanošenja boje iz tube, te tapkanja sa mekanom žicom radeći reljefnu podlogu na površini rada. Kako je sama podloga odnosno tekstura OSB ploče na nekim dijelovima izbočena htjela sam da se točkice/fleke uklope u teksturu sitnih izbočenja i naglase izbočenu formu same točke.

Ritmički spoj boja točkica/flekica daju kretnju na podlozi.

Nakon sušenja podloge krenula sam popunjavati rad. Odlučila sam se koristiti akrilnim bojama jer je mom radu potrebno brzo sušenje zbog samog nanošenja debelog sloja boje i izbjegavanja miješanja jedne s drugom.

Na podlozi najviše prevladava crvena boja koja izlazi iz pozadine u prvi plan te su crvene točke nanese pune deblje nego ostale točkice. Uz crvenu boju stapaju se zajedno narančasta i žuta boja uz malo okera, a da bih razbila monotoniju ubacila sam tirkiznu boju da bi izvukla još više sliku u prvi plan i odsjekla ju od pozadine, koja je kombinacija prljavo bijele i oker boje. Ovom slikom dobila sam rezultat koji svojom kompozicijom uvlači gledatelja u samu sliku, te u svakom od njih pobuđuje zasebno viđenje slike ili podsjećanje od djetinjstva pa sve do nekih događaja tokom života.

OSB ploča kao podloga za rad

Atraktivna struktura ove ploče sve se više koristi kao estetski dio prostora i pronalazi sve širu primjenu. Struktura površine njezina je prirodna boja te prikaz samog „golog“ iverja odnosno izrazita prisutnost drveta. Prednosti korištenja OSB ploče u svezi moga rada su te što ona ima atraktivan izgled kao i obrađenu površinu, stabilnost i čvrstoću a higijenski je čista, te se lako obrađuje i može se uspješno premazati

ZAKLJUČAK

Ta skoro pa nepostojeća, ali ipak snažno postojeća točka trajni je početak svih nastajanja i iza kraja svih nestajanja. Točka je i trenutak, istinski tren. Od točke do točke nastaje trajanje, dimenzija, nastaje prostor i njegovo vrijeme.

Gledajući s divljenjem svijet u kojemu naš trenutak sadašnjosti boravi, ne možemo ne primijetiti te krugove nastajanja i nestajanja. Koliko li smo mi malena točkica u beskrajnom Svemiru i koliko li smo mi veliki u punini našega bića.

„Buđenje sjećanja“, to bi bio naziv mog rada, sjećanje na ono što je prošlo, što me veseli i opušta, zadivljuje i inspirira sada i nadalje.

Točkama možemo graditi i međusobno kombinirati. Možemo ih nizati vodoravno, okomito, dijagonalno, kružno ili slobodno. Točke možemo po površini pravilno i nepravilno raspoređivati, slagati jednu na drugu, dobiti svjetlije i tamnije tonske vrijednosti i koristiti ih pri tonskom modeliranju, te na taj način dobiti privid trodimenzionalnih oblika na površini. Također možemo crtati i točkama u boji i tako, poput pointilista, međusobnim miješanjem dobiti optičko miješanje boja.

LITERATURA:

- DAMJANOV, Jadranka: Metafizika crteža. Zagreb : Sipar, 2006.
- Jansonova povijest umjetnosti, Davies, Denny, Hofrichter, Jacobs, Roberts, Simon, Zagreb, 2008., Stanek
- ZJAKIĆ, Igor i MILKOVIĆ, Marin: Psihologija boja. Varaždin : Veleučilište u Varaždinu, 2010.
- KANDINSKI, Vasilij: O duhovnom u umjetnosti, zbirka Duh apstrakcije. Zagreb : Institut za povijest umjetnosti, 1999.
- POVIJEST UMJETNOSTI, Larousse. Zagreb : Veblecommerce, 2003.

Članci:

- http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=78656
- http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=143703
- http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=127930
- http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=164287

Dokumentarci:

- https://www.youtube.com/watch?v=Bg3oQ_OqQ_o&list=PLM4S2hGZDSE5SOht-nruKVOvuR5lrCw2T
- <https://www.youtube.com/watch?v=ObhNiJaoVow>

Web izvori

SLIKA ZAVRŠNOG RADA

